

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського**

Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління

ЗЕЛІНСЬКА Н. С.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ»
Для студентів магістратури за спеціальністю 073 Менеджмент «Управління
закладом освіти»**

Одеса 2020

УДК 37.07:005.33./4 (072)

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.)*

Рецензенти:

Наумкіна С.М. – доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет»;

Панченко Г. О. – кандидат наук з державного управління; доцент кафедри публічного управління та регіоналістики ОРІДУ НАДУ при Президентіві України.

Зелінська Н.С.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Соціальна та екологічна безпека діяльності»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2020. 34 с.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять, організації самостійної роботи з обов'язкової навчальної дисципліни «Соціальна та екологічна безпека діяльності» містять плани проведення, зміст практичних занять та самостійної роботи здобувачів; питання для самоперевірки, орієнтовну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	.7
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	13
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ... ..	19
ГЛОСАРІЙ.....	27
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	32

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни «Соціальна та екологічна безпека діяльності»: сформувати у здобувачів обізнаність щодо концептуальних та теоретичних засад соціальної та екологічної безпеки діяльності як наукової проблеми. Сформувати здатність впроваджувати принципи, головні тенденції розвитку в управлінні соціальною та екологічною безпекою закладів освіти (за типом) та мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: «Менеджмент освіти», «Психологія управління»; паралельно з вивченням навчальної дисципліни «Соціальна та екологічна безпека діяльності» здобувачі мають вивчати такі навчальні дисципліни, як: «Управління фінансово-економічною діяльністю», «Ризик-менеджмент у закладах освіти», «Кадровий менеджмент», Управління інформаційними зв'язками та проектами.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН 4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї.

ПРН 6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність

ПРН 12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

ПРН 15. Вміти ідентифікувати ризики в закладах освіти та розробляти шляхи їх запобігання і подолання

Очікувані дисциплінарні результати навчання

Знати:

- сутність базових понять з соціальної та екологічної безпеки діяльності закладу освіти;
- методи ідентифікації проблем/загроз соціальної та екологічної безпеки в соціальній сфері;

- технології та прийоми організації забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти;
- нормативно-правові вимоги щодо соціальної та екологічної безпеки діяльності, забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти (за типом);
- основні заходи з організації ефективної та безпечної праці у закладі освіти (за типом) в тому числі і з врахуванням ризиків;
- основи соціальної відповідальності в галузі освіти з метою запобігання та подолання ризиків і генерування підприємницьких ідей.

Уміти:

- володіти уміннями та навичками аналізувати ризики в соціальних та екологічних системах;
- формувати на основі чинного законодавства у закладі освіти систему управління охороною праці;
- визначати стейкхолдерів та співпрацювати з ними в рамках соціальної відповідальності;
- делегувати повноваження та керівництво в закладі освіти щодо організації системи охорони праці;
- спілкуватися з представниками органів публічної влади, бізнес-структурами, громадськими організаціями щодо організації соціально-екологічної безпеки в закладах освіти;
- розробляти і реалізовувати нові стратегічні підходи до управління робочими процесами щодо соціально-екологічної безпеки діяльності в закладі освіти;
- вести самостійний пошук нової інформації з метою управління соціальною та екологічною безпекою діяльності закладу освіти.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту освіти, що передбачають проведення досліджень, зокрема на межі галузей, формулювання стратегій та впровадження інновацій за невизначеності умов і вимог

Загальні компетентності:

- ЗК2. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань)
- ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;)
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), оригінальність мислення)

Спеціальні компетентності:

- СК 1 Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту у галузі та на межі галузей знань, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів
- СК 2 Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати нові стратегічні підходи до управління робочими або навчальними процесами
- СК4 Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації
- СК7 Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість
- СК9 Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати ефективні управлінські рішення, необхідні для провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур, та забезпечувати їх реалізацію
- СК10 Здатність до управління організацією та її розвитком
- СК11 Здатність виявляти, передбачати та запобігати ризиками в закладах освіти.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
	Змістовий модуль 1. Соціальна та екологічна безпека діяльності		
1	<i>Дискусія</i> Теоретичні основи соціальної та екологічної безпеки діяльності	1	1
2	<i>Вирішення практичних завдань.</i> Управління ризиком у соціальних та екологічних системах	2	1
3	<i>Вирішення практичних завдань та вправ</i> Типові небезпечні ситуації: моделі, прогнозування, розслідування	2	1
4	<i>Вирішення практичних завдань.</i> Розслідування нещасного випадку	1	1
5	<i>Круглий стіл.</i> Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією	4	1
	Змістовий модуль 2. Забезпечення фахової дієздатності		
1	<i>Підготовка проекту в групах.</i> Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти	4	1
2	<i>Вирішення практичних завдань та вправ.</i> Санітарно-гігієнічні та медичні вимоги до контингенту закладу освіти. Система управління охороною праці в закладі освіти	4	2
	Змістовий модуль 3. Забезпечення цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання		
1	<i>Вирішення практичних завдань; робота в парі</i> Система захисту персоналу та об'єкту господарювання від вірогідного пошкодження	2	2
	Всього за змістовим модулем	2	2
	Всього	20	10

ПЛАНИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Питання до практичних занять можуть бути конкретизовані й уточнені викладачем з урахуванням форм навчання. Наприклад, дискусію можна обмежити пошуком шляхів підвищення дієвості структури (або особи), яка відповідає за безпеку діяльності закладу освіти. Відповідно уточнюється література та офіційні документи, додаткова інформація, яка надається здобувачам завчасно. Практичним заняттям має передувати самостійне опрацювання здобувачами літератури і додаткової інформації.

Змістовий модуль 1. Соціальна та екологічна безпека діяльності

Практичне заняття 1. Дискусія Теоретичні основи соціальної та екологічної безпеки діяльності

Питання до обговорення

Ідентифікація ризику у соціальних та екологічних системах як шлях до формування безпечного середовища в закладі освіти.

Завдання: Довести, що безпека закладу освіти значною мірою залежить від негативних/позитивних процесів в соціальних та екологічних системах.

Практичне заняття 2. Вирішення практичних завдань. Управління ризиком у соціальних та екологічних системах

Мета: систематизувати та поглибити знання щодо механізмів управління соціальною та екологічною безпекою у закладі освіти; розширити знання у сфері потенційних небезпек/ризиків зовнішнього та внутрішнього середовища закладу освіти

Питання для обговорення

1. Соціальна та екологічна безпека: механізми управління у закладі освіти.
2. Механізми місцевого управління соціальною та екологічною безпекою.
3. Класифікація ризиків.
4. Джерела потенційних небезпек зовнішнього та внутрішнього середовища закладу освіти.
5. Оцінка ризику у соціальних та екологічних системах.
6. Типи і методи аналізу ризиків.

Завдання 1. Проаналізуйте механізми управління у закладі освіти та місцевого управління соціальною та екологічною безпекою: правовий, організаційний, інформаційний, мотиваційний та комплексний. Порівняйте їх і визначте спільні та відмінні особливості. Зробіть висновок про взаємозв'язки та взаємовпливи цих механізмів.

Завдання 2. Визначте, які з методів аналізу ризиків в соціальних та екологічних системах є найбільш відповідними для закладів освіти.

Практичне заняття 3. Вирішення практичних завдань та вправ Типові небезпечні ситуації: моделі, прогнозування, розслідування

Мета. Сформувати навички: прогнозування можливості виникнення небезпечних ситуацій у закладі освіти та самостійного/колегіального оперативного рішення з їх попередження та усунення.

Питання для обговорення

1. Прогнозування можливості виникнення небезпечних ситуацій у закладі освіти.

2. Моделі небезпечних ситуацій у закладі освіти.

Завдання 1. Проаналізувати причини виникнення небезпечних ситуацій в закладі освіти та запропонувати власні варіанти їх запобігання.

Вправа. Поділ на 2 команди. Одна команда моделює варіанти допустимого ризику та небезпечних ситуацій в закладі освіти для персоналу, а інша - для контингенту. Презентація та обговорення моделей. Вироблення спільного управлінського рішення щодо запобігання виникнення небезпечних ситуацій в закладі освіти.

Практичне заняття 4. Вирішення практичних завдань. Розслідування нещасного випадку

Питання для обговорення

1. Розслідування нещасного випадку у закладі освіти: нормативно-правове забезпечення.

2. Порядок розслідування нещасного випадку у закладі освіти.

За вибором здобувача:

Завдання 1. Проаналізувати вимоги чинного законодавства щодо розслідування нещасних випадків в закладах освіти стосовно персоналу та контингенту. Визначити особливості.

Завдання 2. Оформлення акту розслідування нещасного випадку, що стався у закладі освіти.

Практичне заняття 5. Круглий стіл. Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією

Питання для обговорення

1. Інтеграція корпоративної соціальної відповідальності в заклади освіти.

2. Принципи Глобального договору ООН.

3. Співпраця зі стейкхолдерами – основний принцип корпоративної соціальної відповідальності.

Практичне завдання

Завдання 1. Доведіть, що принципи Глобального договору ООН є базовими і для управління закладами освіти.

Завдання 2. Сформулюйте власне бачення удосконалення управління закладом освіти шляхом запровадження основ корпоративної соціальної відповідальності в його діяльність.

Змістовий модуль 2. Забезпечення фахової дієздатності

Практичне заняття 1. Підготовка проекту в групах Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти

Мета. Сформувати здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту у галузі та на межі галузей знань, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів; реалізовувати нові стратегічні підходи до управління робочими процесами; розробляти проекти

Питання для обговорення

1. Управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти.

2. Процес управління і теоретичні основи планування і здійснення організаційної функції управління.

3. Теоретичні основи мотивації і координації (регулювання) як загальних функцій управління у закладі освіти.

4. Організаційні засади роботи керівника закладу освіти: порядок погодження трудового розпорядку, трудовий розпорядок.

Завдання 1. Поділити групу на 2 команди. Визначення керівника команди (координатора підготовки проекту).

Кожна команда здійснює вибір напрямку проекту щодо забезпечення фахової дієздатності персоналу. *Наприклад*, навчання/підвищення кваліфікації, мотивація, гендерні особливості фахової дієздатності, професійний розвиток менеджера освіти; а також запропоновані здобувачами.

Кожна команда здійснює вибір терміну дії проекту: короткостроковий, довгостроковий, стратегічний, одноразовий захід.

Необхідно враховувати *сфери інтеграції*:

- організаційне управління;
- права людини;
- трудові відносини;

- чесні управлінські практики;
- взаємини зі стейкхолдерами.

Необхідно також *враховувати* традиційні *помилки*:

- відсутність бачення;
- рівень змін (відкритими та гнучкими для змін);
- тактичне управління;
- відокремити ризики та можливості, нові цінності;
- вибіркоче слухання (необхідно слухати всіх стейкхолдерів);
- підтримка старої системи управління;
- неврахування місцевих особливостей;
- нерівний підхід (диференційний підхід до місцевості, споживачів тощо);
- менеджмент, що не бере участі (можна запобігти, працюючи з іншими талановитими співробітниками, кадровим резервом);
- неможливість розглянути інновації.

Структура проекту:

- цілі проекту;
- пріоритетні питання;
- залучені відділи (особи);
- відповідальність осіб, відділів;
- терміни;
- бюджети;
- стейкхолдери;
- показники результативності (критерії моніторингу, оцінювання тощо).

Презентація командами їх проектів, обговорення, виправлення помилок, врахування пропозицій іншої команди.

Практичне заняття 2. Вирішення практичних завдань та вправ Санітарно-гігієнічні та медичні вимоги до контингенту закладу освіти. Система управління охороною праці у закладі освіти

Питання для обговорення

1. Гігієнічна класифікація умов праці у закладі освіти.
2. Санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти.
3. Організація ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти.
4. Класифікація факторів і система елементів ефективної та безпечної праці.
5. Принципи ергономіки робочого місця у закладі освіти.
6. Основні психологічні фактори ефективної та безпечної праці і методики корекції психічного стану персоналу закладу освіти.

Завдання 1. Проаналізувати вимоги норм чинного законодавства щодо ефективної та безпечної праці персоналу на прикладі практичного досвіду закладу освіти (за вибором здобувача).

Вправа. Складання інструкції з охорони праці у закладі освіти.

Змістовий модуль 3. Забезпечення цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання

Практичне заняття 1. *Вирішення практичних завдань; робота в парі Система захисту персоналу та об'єкту господарювання від вірогідного пошкодження*

Мета: сформувати здатність виявляти, передбачати та запобігати ризиками в закладах освіти

Питання для обговорення

1. Система заходів цивільного захисту.
2. Система інформування та оповіщення.
3. Евакуація контингенту закладу освіти.
4. Евакуаційні органи та їх функції.
5. Медичний та психологічний захист населення.

Завдання 1. Проаналізувати систему інформування та оповіщення в закладі освіти (за вибором здобувача).

Завдання 2. Шляхи удосконалення системи цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання.

Робота в парі: чергуючись, один пропонує шлях удосконалення, інший - знаходить в ньому недоліки. Той, хто пропонує, обґрунтовує (з врахуванням чинного законодавства) свою пропозицію і можливість її реалізації.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Назва теми		Форма контролю
		денна	заочна	
	Змістовий модуль 1. Соціальна та екологічна безпека діяльності			Індив., групова співбесіда усне опитуван. перевірка практ. завдань,
1	Теоретичні основи соціальної та екологічної безпеки діяльності	4	4	
2	Управління ризиком у соціальних та екологічних системах	4	5	
3	Типові небезпечні ситуації: моделі, прогнозування, розслідування	2	3	
4	Розслідування нещасного випадку	2	2	
5	Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією	4	9	
	Змістовий модуль 2. Забезпечення фахової дієздатності			
1	Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти	6	9	
2	Санітарно-гігієнічні та медичні вимоги до контингенту закладу освіти. Система управління охороною праці в закладі освіти	6	10	
	Змістовий модуль 3. Забезпечення цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання			
1	Система захисту персоналу та об'єкту господарювання від вірогідного пошкодження	12	12	
	Разом	40	54	

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовий модуль I. Соціальна та екологічна безпека діяльності

Тема 1. Теоретичні основи соціальної та екологічної безпеки діяльності

1. Концептуальні підходи до соціальної безпеки діяльності
2. Концептуальні підходи до екологічної безпеки діяльності

Тема 2. Управління ризиком у соціальних та екологічних системах

1. Ризики у соціальних та екологічних системах
2. Створення системи управління ризиками щодо соціальної та екологічної безпеки в закладі освіти

Тема 3. Типові небезпечні ситуації: моделі, прогнозування, розслідування

1. Надзвичайні ситуації та комплекс заходів захисту населення і територій.
2. Державна система моніторингу довкілля.
3. Прогнозування наслідків виливу небезпечних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті
4. Методика ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки

Тема 4. Розслідування нещасного випадку

1. Процедура та комісія з розслідування нещасного випадку.
2. Порядок розслідування нещасного випадку невиробничого порядку.

Тема 5. Корпоративна соціальна відповідальність в системі управління організацією

1. Матриця стейкхолдерів
2. Нефінансові звіти в рамках соціальної відповідальності
3. Боротьба з корупцією як прояв соціальної відповідальності
4. Етичні кодекси.

Змістовий модуль 2. Забезпечення фахової дієздатності

Тема 1. Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти

1. Структура і зміст документів із забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
2. Управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти.

Тема 2. Санітарно-гігієнічні та медичні вимоги до контингенту закладу освіти. Система управління охороною праці в закладі освіти

1. Гігієнічна класифікація умов праці та санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти: нормативно-правове забезпечення
2. Організація ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти: ергономіка робочого місця.
3. Система управління охороною праці закладу освіти: нормативно-правове забезпечення.

Змістовий модуль 3. Забезпечення цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання

Тема1. Система захисту персоналу та об'єкту господарювання від вірогідного пошкодження

1. Нормативно-правові основи визначення надзвичайної ситуації та комплексу заходів захисту населення і територій
2. Формування єдиної система цивільного захисту населення і територій та перспективи її розвитку з врахуванням процесів децентралізації.
3. Система заходів цивільного захисту персоналу та об'єктів господарювання.
4. Плани евакуації контингенту закладу освіти
5. Евакуація контингенту закладу освіти

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання студенти виконують самостійно з метою поглибленого практичного засвоєння теоретичного матеріалу

1. Визначте особливості соціальної та екологічної безпеки діяльності в закладах освіти України в сучасних умовах.
2. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду створення безпечних умов в закладах освіти.
3. Розробити матрицю співпраці закладу освіти зі стейкхолдерами щодо забезпечення(за вибором здобувачем):
 - А) фахової дієздатності персоналу закладу освіти (за вибором);
 - Б) формування системи цивільного захисту контингенту закладу освіти;
 - В) організація ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота передбачає підготовку навчальних тез доповіді обсягом 3-5 сторінок.

Навчальні тези доповіді визначено змістом практичних занять і виконується до практичного заняття з відповідної теми.

Підготовка тез рекомендується за такою схемою:

- вибір теми і розробка структури тез;
- аналіз літератури, інших джерел, у тому числі і практичного досвіду діяльності закладу освіти, державних органів та органів місцевого самоврядування;
- написання та оформлення тез.

Рекомендований обсяг тез – 3-5 друкованих сторінок формату А-4 у текстовому редакторі Microsoft Word for Windows 6.0, 7.0, 97, 2000, 2003, 2007; шрифт – Times New Roman, розмір – 14; міжрядковий інтервал – 1,5; абз. відступ – 1,25 см; поля – 2 см.

Послідовність розміщення матеріалів у тезах доповіді: прізвище та ініціали автора (шрифт – напівжирний); місце навчання; місто, в якому знаходиться заклад освіти, країна; назва тез (великі літери, шрифт – напівжирний); текст, список.

- Назва файлу має бути підписана українською мовою відповідно до прізвища та ініціалів автора тез (наприклад, Шевченко С. М. _тези)
- Використана література (без повторів) оформлюється в кінці тексту під назвою «Список використаних джерел». У тексті посилання оформлюються за прикладом: [1, с.37] - виноска позначаються квадратними дужками із вказівкою в них номера посилання у «Список використаних джерел», через кому сторінку.

Зразок оформлення тез доповідей:

Шевченко С. М.

*здобувач 1 курсу кафедри освітнього менеджменту
та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ: ПОШУК СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Текст...Текст...Текст...Текст...

Список використаних джерел

1. Зелінська Н. С. Розбудова нової моделі адміністративно-територіального устрою України на принципах багаторівневості // Багаторівневе управління (multi-level governance) в умовах модернізації публічної влади і становлення демократичного врядування в Україні : колективна монографія / за заг.ред. Приходченко Л. Л. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. С.308-314.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ТВОРЧИХ РОБІТ/ТЕЗ/ (ЗА ВИБОРОМ ЗДОБУВАЧА):

1. Теоретичні основи соціальної та екологічної безпеки діяльності: концептуальні засади
2. Методи ідентифікації ризику у соціальних та екологічних системах
3. Управління ризиками у соціальних та екологічних системах в умовах автономії закладу освіти
4. Система управління ризиками у соціальних та екологічних системах: виклики менеджера освіти
5. Соціальна безпека в закладі освіти
6. Надзвичайні ситуації та комплекс заходів захисту населення і територій.
7. Державна система моніторингу довкілля: вітчизняний та зарубіжний досвід (за вибором)
8. Прогнозування наслідків аварій на промислових об'єктах і транспорті на діяльність закладу освіти
9. Методика ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки
10. Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
11. Структура і зміст документів із забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
12. Система управління охороною праці закладу освіти: правовий аспект
13. Механізми управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
14. Гігієнічна класифікація умов праці та санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти в умовах пандемії
15. Організація ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти в сучасних умовах
16. Єдина система цивільного захисту населення і територій та перспективи її розвитку в Україні
17. Система заходів цивільного захисту персоналу та об'єктів господарювання закладу освіти: виклики сучасності
18. Система інформування та оповіщення в закладі освіти: перспективи розвитку

19. Евакуація контингенту закладу освіти: аналіз ситуацій
20. Організація оптимальної психічної та фізичної діяльності в закладах освіти
21. Методики корекції психофізіологічного стану людини
22. Особиста і соціальна відповідальність менеджера освіти

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення терміну «соціальна безпека».
2. Дайте визначення терміну «екологічна безпека».
3. Обґрунтуйте необхідність знань щодо ідентифікації ризику у соціальних та екологічних системах для менеджера освіти.
4. Визначте шляхи розвитку системи цивільного захисту в закладі освіти
5. Назвіть складові системи управління охороною праці закладу освіти.
6. Визначте шляхи удосконалення ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти.
7. Назвіть санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти.
8. Якою має бути система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти?
9. Назвіть складові системи цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання.
10. Визначте шляхи удосконалення системи цивільного захисту контингенту закладу освіти та об'єктів господарювання.
11. Назвіть вимоги до системи евакуації контингенту закладу освіти.
12. Основні поняття і визначення соціальної та екологічної безпеки діяльності
13. Джерела небезпек в закладі освіти
14. Оцінка ризику у соціальних та екологічних системах
15. Концепція прийняттого (допустимого) ризику у соціальних та екологічних системах
16. Процес і принципи управління ризиками у соціальних та екологічних системах
17. Мета, завдання і структура системи управління ризиками у соціальних та екологічних системах
18. Потенційні небезпеки зовнішнього і внутрішнього середовища закладу освіти
19. Надзвичайні ситуації та їх загальна класифікація
20. Мета, завдання і структура державної системи моніторингу довкілля
21. Організація і функціонування державної системи моніторингу довкілля
22. Система забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти

23. Професійна орієнтація і формування освітнього та професійного рівня персоналу
24. Організація набору, відбору та атестації персоналу
25. Охорона праці і гарантії прав персоналу
26. Політика системи управління охороною праці закладу освіти
27. Організація дій системи управління охороною праці закладу освіти
28. Здійснення функцій системи управління охороною праці закладу освіти
29. Оцінка системи управління охороною праці закладу освіти
30. Удосконалення системи управління охороною праці закладу освіти
31. Оцінка ризику виникнення небезпечних ситуацій в закладі освіти
32. Порядок розслідування нещасного випадку в закладі освіти
33. Процес управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
34. Теоретичні основи здійснення організаційної функції управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
35. Теоретичні основи координації (регулювання) як загальної функції управління системою забезпечення фахової дієздатності персоналу закладу освіти
36. Гігієнічна класифікація умов праці
37. Санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти
38. Класифікація факторів і система елементів ефективної та безпечної праці
39. Принципи ергономіки робочого місця
40. Основні психологічні фактори ефективної та безпечної праці і методики корекції психічного стану персоналу закладу освіти
41. Організація інформування та оповіщення в умовах надзвичайної ситуації і в особливий період
42. Планування евакуації в закладу освіти
43. Порядок проведення евакуації контингенту закладу освіти
44. Сутність соціальної безпеки, рівні її дослідження та основні джерела загроз
45. Заходи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій
46. Компоненти фахової дієздатності та їх характеристика
47. Шляхи, засоби, заходи, умови забезпечення фахової дієздатності
48. Особливості професійної діяльності при потенційній небезпеці в соціумі
49. Особиста і соціальна відповідальність менеджера освіти.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань.

Завдання I рівня.

1. Система гігієнічних заходів щодо поліпшення стану здоров'я населення, попередження захворювань, оздоровлення умов життя – це

- А. Гігієна;
- Б. Санітарія;
- В. Виробничий фактор.

2. Збереження і розвиток сукупності умов, за яких воно здатне існувати як соціум: фізична захищеність кожної особи; збереження соціальної самосвідомості індивідуумів як основи стабільності і розвитку соціуму; нейтралізація негативних наслідків природних, техногенних, економічних і соціальних явищ кризового характеру, що дестабілізують суспільно-політичні процеси – це

- А. Соціальні інтереси особи;
- Б. Соціальні інтереси держави;
- В. Соціальні інтереси суспільства

3. Відмітьте нещасний випадок, який визнається не пов'язаним з виробництвом, що стався з працівником під час виконання трудових обов'язків, у тому числі у відрядженні, а також той, що стався у період:

А. Проїзду на роботу чи з роботи на транспортному засобі, що належить підприємству, або на іншому транспортному засобі, наданому роботодавцем;

Б. Використання власного транспортного засобу в інтересах підприємства з дозволу або за дорученням роботодавця в установленому роботодавцем порядку;

В. Виконання дій в інтересах підприємства, на якому працює потерпілий, тобто дій, які не належать до трудових обов'язків працівника (подання необхідної допомоги іншому працівникові, дій щодо запобігання аваріям або рятування людей та майна підприємства, інших дій за розпорядженням або дорученням роботодавця);

Г. Під час використання ними в особистих цілях транспортних засобів, машин, механізмів, устаткування, інструментів, що належать або використовуються підприємством (крім випадків, що сталися внаслідок їх несправності);

Д. Надання підприємством шефської допомоги.

4. Такі принципи трудових відносин, як: ділові кола повинні підтримувати свободу асоціацій та гарантувати здійснення права на укладання колективних

договорів; виступати за ліквідацію всіх форм примусової праці; виступати за ліквідацію дискримінації в сфері праці та зайнятості, визначено:

- А. Глобальним договором ООН;
- Б. Організацією економічного співробітництва та розвитку;
- В. Міжнародною організацією праці

5. Такі шкідливі виробничі фактори, як речовини біологічної природи, що отримані хімічним синтезом, відносяться до:

- А. Біологічних факторів;
- Б. Фізичних факторів;
- В. Хімічних факторів.

6. Максимальний ризик, який не повинен перевищуватись, незважаючи на очікуваний результат – це

- А. Гранично допустимий ризик;
- Б. Надмірний ризик;
- В. Прийнятний ризик;

7. Технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація - це

- А. Класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій
- Б. Класифікація надзвичайних ситуацій
- В. Вражаючий фактор.

8. Комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожного індивідуума та потреб ринку праці – це

- А. Професія;
- Б. Професійна орієнтація;
- В. Професійний добір.

9. Систематичні спостереження, збір, аналіз і оцінка інформації про стан навколишнього природного середовища та факторів впливу на нього, прогнозування його змін та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо дотримання вимог екологічної безпеки, збереження природного середовища та раціонального природокористування - це

- А. Кризовий моніторинг довкілля
- Б. Загальний моніторинг довкілля
- В. Фоновий моніторинг довкілля

10. Частина загальної системи управління організацією, яка сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві, а також небезпеки для третіх осіб, що виникають у процесі господарювання - це

- А. Охорона праці
- Б. Система управління охороною праці
- В. Управління охороною праці

11. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві визначає:

- А. Профільне міністерство
- Б. Верховна Рада України
- В. Кабінет Міністрів України

12. Вивчення та сприяння впровадженню у виробництво досягнень науки і техніки, прогресивних і безпечних технологій, сучасних засобів колективного та індивідуального захисту працівників –це:

- А. Основне завдання служби охорони праці
- Б. Функція служби охорони праці
- В. Обов'язки працівників служби охорони праці

Завдання II рівня.

13. Завершіть визначення:

Такий стан навколишнього середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей - це

14. Завершіть визначення:

Захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам - це

15. Завершіть визначення:

Небезпечна подія - подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка

16. Дайте відповідь на запитання: «Які заходи та засоби входять в систему охорони праці?» _____

17. Дайте відповідь на запитання: «Які є принципи управління ризиками?» _____

18. Назвіть критерії для визначення рівня надзвичайної ситуації

Завдання III рівня.

19: Складіть (коротко) матрицю стейкхолдерів закладу освіти щодо підвищення кваліфікації працівників.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Аспекти управління професійною орієнтацією
2. Визначення факту небажаної події
3. Визначте шляхи розвитку системи цивільного захисту в закладі освіти
4. Визначте одного (двох) стейкхолдерів та коротко визначте яким чином діалог з цими стейкхолдерами може допомогти в діяльності вашого закладу освіти.
5. Визначте шляхи удосконалення ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти (за типом)
6. Вимоги до державної системи нормування ризиків у соціальних та екологічних системах
7. Державна система моніторингу довкілля
8. Джерела потенційних небезпек зовнішнього та внутрішнього середовища закладу освіти.

9. Евакуаційні органи та їх функції
10. Завдання управління з формування якості персоналу
11. Загальна класифікація небезпечних ситуацій
12. Заходи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій
13. Заходи захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій
14. Класифікація джерел потенційних небезпек та їх вражаючих факторів
15. Комплекс заходів захисту населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій
16. Контроль дотримання контингентом закладу освіти санітарно-гігієнічних норм
17. Концепція прийняттого (допустимого) ризику у соціальних та екологічних системах
18. Методи управління профорієнтацією
19. Механізми місцевого управління соціальною та екологічною безпекою.
20. Моделі типових небезпечних ситуацій
21. Обґрунтуйте необхідність знань щодо ідентифікації ризику у соціальних та екологічних системах для менеджера освіти
22. Опишіть підходи до визначення терміну «стейкхолдери» та їх класифікації.
23. Опишіть порядок проведення евакуації з закладу освіти
24. Органи управління профорієнтацією
- 25.** Організаційні засади роботи керівника закладу освіти
26. Організаційно-правові засади дотримання вимог щодо забезпечення фахової дієздатності
27. Організація інформування та оповіщення в умовах надзвичайної ситуації і в особливий період
28. Організація набору і відбору, атестації персоналу
29. Основні напрями контролю у закладі освіти.
30. Основні поняття і визначення соціальної та екологічної безпеки діяльності
31. Основні психологічні фактори ефективної та безпечної праці персоналу закладу освіти.
32. Особиста і соціальна відповідальність менеджера освіти
33. Охорона праці і гарантії прав персоналу
34. Оцінка ризику у соціальних та екологічних системах
35. Оцінка та дії з удосконалення системи управління охороною праці
36. Планування і здійснення функцій системи управління охороною праці
37. Правила проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій
38. Принципи ергономіки робочого місця у закладі освіти
39. Принципи управління ризиками
40. Прогнозування можливості виникнення небезпечних ситуацій
41. Профілактика та усунення причин небезпеки
42. Процес і принципи управління ризиками у соціальних та екологічних системах
43. Розслідування нещасного випадку

44. Санітарно-гігієнічні вимоги до контингенту закладу освіти
45. Санітарно-гігієнічні вимоги до персоналу закладу освіти (за типом).
46. Соціальна та екологічна безпека: механізми управління у закладі освіти (за типом).
47. Співпраця бізнесу і освіти
48. Управління дисциплінарними відносинами у закладі освіти
49. Управління ризиками у соціальних та екологічних системах
50. Шкідливі виробничі фактори

ГЛОСАРІЙ

Джерела: Офіційні сайти Міністерства освіти України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України; список літератури методичних рекомендацій

Відбір персоналу - це процес вибору найбільш здібних, придатних кандидатів із числа претендентів

Вражаючі фактори - такі чинники життєвого середовища, які за певних умов завдають шкоди як людям, так і системам життєзабезпечення людей, призводять до матеріальних збитків. За своїм походженням вражаючі фактори можуть бути фізичні, в тому числі енергетичні, хімічні, біологічні, соціальні та психофізіологічні.

Гігієна праці - галузь профілактичної медицини, що вивчає умови та характер праці, їх вплив на здоров'я, функціональний стан людини, розробляє наукові основи гігієнічної регламентації факторів виробничого середовища і трудового процесу, практичні заходи, спрямовані на профілактику шкідливої і небезпечної їх дії на працюючих.

Гранично допустимий ризик — це максимальний ризик, який не повинен перевищуватись, незважаючи на очікуваний результат.

Екологічна безпека – це такий стан навколишнього середовища, за якого забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей

Загальний моніторинг довкілля – це систематичні спостереження, збір, аналіз і оцінка інформації про стан навколишнього природного середовища та факторів впливу на нього, прогнозування його змін та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень щодо дотримання вимог екологічної безпеки, збереження природного середовища та раціонального природокористування.

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій - комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків;

Знехтуваний ризик має настільки малий рівень, що він перебуває в межах допустимих відхилень природного (фонового) рівня.

Ідентифікація ризиків - це дослідження, виявлення, опис, документування та групове обговорення ризиків до того, як вони стають проблемами та несприятливо впливають на діяльність підприємства.

Класифікаційна ознака надзвичайних ситуацій - технічна або інша характеристика небезпечної події, що зумовлює виникнення обстановки, яка визначається як надзвичайна ситуація.

Класифікація надзвичайних ситуацій - система, згідно з якою надзвичайні ситуації поділяються на класи і підкласи залежно від характеру їх походження.

Кризовий моніторинг довкілля – це спостереження за спеціальними програмами для контролю за природними об'єктами і джерелами техногенного впливу в районах екологічної напруженості, у зонах аварій та небезпечних природних явищ з метою: а) забезпечення оперативного реагування на кризові та надзвичайні екологічні ситуації, б) аналізу та оцінки ризиків для населення і довкілля, в) прогнозування можливих негативних наслідків і г) прийняття рішень щодо їх ліквідації, створення нормальних умов для життєдіяльності населення і господарювання.

Моніторинг надзвичайних ситуацій - це система безперервних спостережень, лабораторного та іншого контролю для оцінки стану захисту населення і територій та небезпечних процесів, які можуть призвести до загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, а також своєчасне виявлення тенденцій до їх зміни.

Надзвичайна ситуація - обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності

Надмірний ризик характеризується виключно високим рівнем, який у переважній більшості випадків призводить до негативних наслідків.

Національна безпека - це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Небезпечна подія - подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків;

Небезпечний виробничий фактор - це фактор середовища і трудового процесу, що може бути причиною гострого захворювання, раптового різкого погіршення здоров'я або смерті.

Небезпечний чинник - складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та/або здоров'ю людини;

Небезпечні фактори - такі чинники життєвого середовища, які призводять до травм, опіків, обморожень, інших пошкоджень організму або окремих його органів і навіть до раптової смерті.

Оповіщення - доведення сигналів і повідомлень органів управління цивільного захисту про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій, аварій, катастроф, епідемій, пожеж тощо до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

Організація набору персоналу - це процес пошуку необхідної кількості кваліфікованих спеціалістів на вакантні посади та переконання їх звернутися за роботою в дане підприємство, організацію.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Політичні джерела небезпек - конфлікти (ідеологічні, міжпартійні та збройні) і війни на міжнаціональному та міждержавному рівні, духовне гноблення, політичний тероризм.

Прийнятний ризик – це ризик з таким рівнем, який суспільство може прийняти (дозволити), враховуючи техніко-економічні та соціальні можливості на даному етапі свого розвитку.

Природні джерела небезпеки – це природні об'єкти, явища природи та стихійні лиха, які можуть спричинити шкоду людині або ж становлять загрозу для життя чи здоров'я людини (землетруси, зсуви, селі, вулкани, повені, снігові лавини, шторми, урагани, зливи, град, тумани, ожеледі, блискавки, астероїди, сонячне та космічне випромінювання, небезпечні тварини, рослини, риби, комахи, гриби, бактерії, віруси, заразні хвороби).

Професійна адаптація - процес активного пристосування особистості до організаційно-технологічних умов професійної діяльності, до своїх функціональних обов'язків

Професійна інформація - це пропаганда професії, ознайомлення людей із сучасними видами виробництва, станом ринку праці, перспективою розвитку професії;

Професійна консультація - цілеспрямований процес вивчення і формування професійних інтересів, намірів у людей з урахуванням їх стану здоров'я, психофізіологічних особливостей і потреб

Професійна орієнтація - комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожного індивідуума та потреб ринку праці.

Професійна переорієнтація - науково обґрунтована система переходу особистості від однієї професії до іншої

Професійний добір - визначення міри професійної здатності людини до даної конкретної професії

Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків - скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту, що здійснюються відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації, і полягають в організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони надзвичайної ситуації, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну

Санітарія – система гігієнічних заходів щодо поліпшення стану здоров'я населення, попередження захворювань, оздоровлення умов життя.

Система управління охороною праці - частина загальної системи управління організацією, яка сприяє запобіганню нещасним випадкам та професійним захворюванням на виробництві, а також безпеки для третіх осіб, що виникають у процесі господарювання .

Соціальна безпека - це такий стан розвитку держави, при якому держава здатна забезпечити гідний і якісний рівень життя населення незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз

Соціальні інтереси особи - це захищеність основних життєвих та соціальних потреб на об'єктивно визначеному сучасному рівні (у тому числі, на основі вільної праці та винагороди за її результати, безпеки життєдіяльності тощо);

Соціальні інтереси суспільства - це збереження і розвиток сукупності умов, за яких воно здатне існувати як соціум: фізична захищеність кожної особи; збереження соціальної самосвідомості індивідуумів як основи стабільності і розвитку соціуму; нейтралізація негативних наслідків природних, техногенних,

економічних і соціальних явищ кризового характеру, що дестабілізують суспільно-політичні процеси

Соціальні небезпеки – це небезпеки, викликані низьким духовним та культурним рівнем (бродяжництво, проституція, пияцтво, алкоголізм, тютюнопаління). Джерелами цих небезпек є незадовільний матеріальний стан, погані умови проживання, страйки, повстання, конфліктні ситуації на міжнаціональному, етнічному, расовому чи релігійному ґрунті

Техногенні небезпеки – це небезпеки, пов'язані з використанням транспортних засобів, підймально-транспортного обладнання, горючих легкозаймистих і вибухонебезпечних речовин та матеріалів, процесів, що відбуваються при підвищених температурі й тиску, електричної енергії, хімічних речовин, різних видів випромінювання (іонізуючого, електромагнітного, віброакустичного). Джерелами техногенних небезпек є відповідні об'єкти, що породжують їх.

Умови праці - сукупність факторів трудового процесу і виробничого середовища, у якому здійснюється діяльність людини.

Фоновий моніторинг довкілля – це спостереження у спеціально визначених природоохоронних зонах (природних і біосферних заповідниках, базових станціях тощо) з метою: вивчення закономірностей розвитку та оцінки і прогнозування зміни стану екосистем у віддалених від об'єктів промислової і господарської діяльності зонах; одержання інформації для визначення середньостатистичного (фонового) рівня забруднення довкілля певних територій в умовах антропогенного навантаження, наукового обґрунтування проектів будівництва і реконструкції господарських об'єктів і оптимізації їх функціонування.

Шкідливий виробничий фактор - це фактор середовища і трудового процесу, який може викликати професійне захворювання, зниження працездатності, підвищити частоту тілесних і інфекційних захворювань, призвести до порушення здоров'я нащадків.

Шкідливі фактори - такі чинники життєвого середовища, які призводять до погіршення самопочуття, зниження працездатності, захворювання і навіть до смерті як наслідку захворювання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика : підручник. Саприкіна М., Ляшенко О., Саєнсус М. та ін. Київ : ТОВ «Фарбований лист», 2011. 480 с.
2. Піскунова Л. Е., Прилипка В. А., Зубок Т. О. Безпека життєдіяльності : підручник. Київ: "Академія", 2012. 224 с.
3. Пістун А. І. Охорона праці в галузі освіти. Суми : Ун-ська кн., 2013. 286 с.

Допоміжна

- 1 Zelinska Natalia. Activity of public administration bodies for initiating of development programs // Public Administration and Practice of Local Development of Eastern Partnership Countries / Editorby L. Prykhodchenko // *CROSS-BORDER Journal for Studies / Special ISSUE*. Vol. 3 (2). 2018. P. 115-123. (Колективна монографія. Університет ім. Іоанна Кузи, м. Яси, Румунія).
2. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін. Соціальна безпека: теорія та українська практика: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 396 с.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Декларация социального прогресса и развития. Провозглашена резолюцией Генеральной Ассамблеи от 11 декабря 1969 года. URL: <http://www.un.org/russian/document/declarat/socdev.htm>.
5. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. Утверждена резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи от 8 сентября 2000 года URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3&user=1189972613552263>
6. Декларация Міжнародної організації праці основних принципів та прав у світі праці: ухвалена Міжнародною конференцією праці на її вісімдесят шостій сесії (Женева, 18.06.1998 року) URL: http://www.ilo.org/public/english/standards/declaration/declaration_ukranian.pdf
7. Джорж Р.Т. Деловая этика. Пер. с англ. Р.И. Стопера. СПб., «Экономическая школа», Москва, Издат. группа «Прогресс», 2001. Т.1. 275 с.
8. Екологічний менеджмент: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 366 с.
9. Європейська соціальна хартія (переглянута). ВВР.2006. № 43. Ст.418.
10. Загальна декларація прав людини: Прийнята і проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року

URL:http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015

11. Зелінська Н. С. Механізм багаторівневого управління в Україні на рівні місцевих органів публічної влади в умовах децентралізації. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. ОРІДУ. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. Вип. 4(72). С. 44-48.

12. Зелінська Н. С. Розбудова нової моделі адміністративно-територіального устрою України на принципах багаторівневості // Багаторівневе управління (multi-level governance) в умовах модернізації публічної влади і становлення демократичного врядування в Україні : колективна монографія / за аг.ред. Приходченко Л. Л. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. С.308-314.

13. Зелінська Н. С., Герасимюк К.Х. Історичні аспекти формування правового механізму реформування освітньої галузі України. *Право та державне управління* : збірник наукових праць. Запоріжжя : КПУ, 2018. № 2 (31). Т. 1. С. 5-10.

14. Зелінська Н., Герасимюк К. Організаційний механізм впровадження інновацій в регіональне управління в умовах децентралізації. Матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. «Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку» (Київ, 2020 р.) : у 3 т. Київ : НАДУ, 2020. Т. 3. С.16-18.

15. Зелінська Н.С. Співпраця зі стейкхолдерами – шлях до удосконалення впровадження інклюзивної освіти в навчальний заклад. *Вісник Черкаського університету*, 2015. Вип. 36 (369). С.14- 20.

16. Ілляшенко С. М. Управління екологічними ризиками інновацій: монографія. Суми: ВТД Університетська книга, 2004. 214 с.

17. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і допов. Суми.: ВТД “Університетська книга”, 2009. 540 с.

18. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.

19. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

20. Лисиченко Г.В., Забулонов Ю.Л., Хміль Г.А. Природний, техногенний та екологічний ризики: аналіз, оцінка, управління: монографія. Київ: “Наукова думка”, 2008. 542 с.

21. Міжнародна організація праці: Конвенції та рекомендації, ухвалені міжнародною організацією праці. Женева: МБП, 1999. У 2 т. 2242 с.

22. Петрос О.М. Соціальний діалог як інструмент формування корпоративної соціальної політики: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 152 с.

23. Полуяктова О.В. Боротьба із корупцією: міжнародний досвід// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Країни Східного

партнерства - V4: проблеми і перспективи співпраці» ПНПУ імені К.Д.Ушинського. 22 квітня 2016 року. С. 53-56.

24. Полуяктова О.В. Глобалізація економіки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. Випуск №17. Частина 3. 2016р. С. 21- 24.

25. Полуяктова О.В. Матюк Т.В. Міжнародне економічне співробітництво України в умовах глобалізації/*Східна Європа: економіка, бізнес та управління* . *Електронний науково-практичний журнал*. ДВНЗ "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури". Випуск № 2 (25) 2020.

26. Полуяктова О.В. Освіта як фактор економічного зростання// Матеріали міжнародної науково-практичної конференції:«Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» // ПНПУ імені К.Д.Ушинського. 18- 21 травня 2017 року.

27. Полуяктова О.В. Прискорення соціально-економічного розвитку суспільства: економіко-політичні аспекти. *Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університети імені В.О.Сухомлинського*. квітень. 2017.№16.

28. Полуяктова О.В. Проблеми безробіття в Україні (Електроний ресурс)// *Економіка та суспільство*. 2016. №2. Режим доступу до журналу: <http://economyandsociety.in.ua>

29. Соціальна безпека: теорія та українська практика: монографія. За ред. І. Ф. Гнибіденка, А. М. Колота, В. В. Рогового. Київ: КНЕУ, 2006. 292 с.

30. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию:[пер. С англ.]. М.: АСТ:АСТ Москва : Хранитель, 2006. 730 с.

Інформаційні ресурси

1. Глобальная инициатива ответственного лидерства (Global Responsible Leadership Initiative — GRLI) URL: www.grli.org

2. Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000). URL: www.globalcompact.org.ua

3. Европейская ассоциация этики бизнеса (European Business Ethics Network — EBEN). URL: www.eben-net.org

4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua

5. Офіційний сайт Верховної Ради України URL:<http://rada.gov.ua>

6. Професійна юридична система Мега-НаУ. URL: <http://www.nau.ua/>